Vammaisfoorumi ry
Handikappforum rf
Finnish Disability Forum

Vammaisfoorumin lausunto talousarvioesityksen lukuun 32.30 sisältyvien muutosten vaikutuksista vammaisten työllistymismahdollisuuksiin

Vastaanottaja: Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto

Asia: HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024

Ajankohta: 20.10.2023

Vammaisfoorumi ry kiittää mahdollisuudesta jättää kirjallinen asiantuntijalausunto koskien Hallituksen esitystä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024 ja sen vaikutuksista vammaisten henkilöiden työllistymismahdollisuuksiin.

Vammaisfoorumi on 27 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 220 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä.

Vammaisfoorumin arvio talousarvioesityksen lukuun 32.30 sisältyvien muutosten vaikutuksista vammaisten henkilöiden työllistymismahdollisuuksiin

Vammaisten ihmisten työllistymisen tukemisessa käytetyimpiä keinoja ovat olleet palkkatuki, työkokeilut, valmennukset ja työolosuhteiden järjestelytuki. Palkkatuella on Vammaisfoorumin näkemyksen mukaan suurin merkitys vammaisten henkilöiden työllistymisen edistämisessä. Valtion talousarvioesityksessä on selkeästi vähennetty palkkatukeen kohdistettuja määrärahoja. Vähennystä perustellaan yli 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuella, jonka arvioidaan korvaavan osan palkkatuetusta työstä. Vammaisfoorumi pitää vähennystä palkkatukeen huolestuttavana ja edellyttää, että hallitus korjaa tilanteen lisätalousarviossaan vuonna 2024, jos työllisyystilanne sitä edellyttää.

1.7.2023 tuli voimaan muutos lakiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (JTYPL) ja siinä säädettiin 7§:ssä palkkatuesta alentuneesti työkykyisen palkkaamiseen. Pykälän 2 momentissa säädetään vamman tai pitkäaikaissairauden perusteella myönnettävän palkkatuen määrästä ja kestosta. Tuen määrä on 70 prosenttia palkkakustannuksista. Tuki myönnetään alkuun rekrytointitukena 10 kuukauden ajaksi. Tämän jälkeen tukea on mahdollista saada aina 24kk:n jaksoissa.

Muutoksen myötä rekrytointikynnystä yrityksissä on alennettu ja palkkatuettu työ yhdistettynä muihin työntekijän työkykyä parantaviin sekä työnantajalle suunnattuihin palveluihin on tärkeää. Siksi vammaisten palkkatuetun työn määrää tulisi lisätä, ei talousarvioesityksessä todetun mukaisesti vähentää. Samanaikaisesti vähenevät myös esim. kokeilujen, valmennusten ja työolosuhteiden järjestelytuen määrärahat, koska ne ovat samalla momentilla palkkatuen kanssa. Hallitusohjelmaan on lisäksi kirjattu työolosuhteiden järjestelytuen kehittäminen eikä suinkaan sen vähentäminen.

Vammaisfoorumi pitää Työkanava Oy:n rahoituksen vähentämistä omituisena ratkaisuna tilanteessa, jossa Suomen työllisyystilanne näyttää heikentyvän. Suurin panostuksin perustettu Työkanava Oy ei vielä ole ehtinyt näyttää todellista potentiaaliaan, joten Vammaisfoorumi näkee tarpeellisena sen toiminnan kehittämisen. Vammaisfoorumi toteaa kuitenkin, että Työkanava Oy on ratkaisu työllistymisen haasteisiin vain osalla vammaisista henkilöistä. Tällä hetkellä Vammaisfoorumilla ei ole tietoja Työkanavan kautta työllistyneistä, mutta arvioiden mukaan se on työllistänyt muutaman kymmenen henkilöä ja toimii tällä hetkellä vain pääkaupunkiseudulla. Vammaisfoorumi peräänkuuluttaa Työkanava Oy:n vammaisvaikutusten arviointia, jotta voidaan aidosti arvioida Työkanavan työllistämispotentiaalia.

Muita huomioita talousarvioesityksen vaikutuksista vammaisten henkilöiden työllistymiseen

Vammaisfoorumi nostaa esiin hallitusohjelman toimeenpanoon liittyen, että lukuisat vammaisten henkilöiden työllistymiseen liittyvät toimenpidekirjaukset eivät näy valtion talousarviossa mitenkään. Herääkin kysymys, missä on esimerkiksi hallitusohjelmaan kirjattu toimintaohjelma ”työelämässä aliedustettujen ryhmien, kuten vammaisten, romanien, eri maahanmuuttajaryhmien ja maahanmuuttajanaisten, työelämään osallistumisen lisäämiseksi” sekä missä ovat toimenpiteet, joilla luodaan työnantajille kannustimia työn tarjoamiseksi vammaisille henkilöille.

Talousarvioesityksessä on vahvasti nostettu esiin monialainen yhteistyö. Esityksessä todetaan, että hyvinvointialueet, kunnat ja Kela tullaan velvoittamaan paikalliseen yhteistyöhön, jotta asiakas saa tarpeelliset palvelut, tuet ja niihin liittyvät velvoitteet mahdollisuuksien mukaan samasta lähipalvelupisteestä. Vammaisfoorumi kannattaa yhteistyötä, mutta muistuttaa että on olennaista huomioida vammaisten kannalta tärkeät paikalliset toimijat, järjestöt ja yhdistykset täydentämässä julkisia työvoima- sekä sosiaali- ja terveyspalveluja. Lisäksi on panostettava työvoimaviranomaisten osaamiseen.

Vammaisfoorumi haluaa muistuttaa, että vammaisten henkilöiden työllistymiseen vaikuttavat monet asiat, mikä tulee hyvin esiin TEM:n selvityksessä *Vammaisten henkilöiden työllistymisen rakenteelliset esteet* vuodelta 2020 (https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162325). Näin ollen talousarvioesityksen muihinkin pääluokkiin sisältyvät muutokset vaikuttavat vammaisten henkilöiden työllistymismahdollisuuksiin.

Vammaisfoorumi ry

Sari Kokko, puheenjohtaja, Vammaisfoorumi

Anni Kyröläinen, pääsihteeri, Vammaisfoorumi

Lisätiedot: taru.tammi@nkl.fi ja anne.maki@invalidiliitto.fi